חוקת ב

א. עה"פ [1] "ויעש משה נחש נחושת" מעתיק רש"י את התיבות "נחש נחושת", ומפרש: "לא נאמר לו לעשותו של נחשת אלא אמר משה הקב"ה קוראו נחש ואני אעשנו של נחשת לשון נופל על לשון".

והנה מה שכתב רש"י "לא נאמר לו לעשותו של נחשת", כוונתו בפשטות לדייק (ולומר — בתמי'): הרי בקרא לא מצינו שהקב"ה ציווהו לעשותו של נחשת [2] — וע"ז מבאר רש"י טעמו של משה שעשהו נחשת, מכיון ש"הקב"ה קוראו נחש... לשון נופל על לשון".

וצריך להבין:

א) אריכות הלשון "לא נאמר לו לעשותו של נחשת, אלא וכו' " — הרי אין דרכו של רש"י להקדים את הקושי בהבנת הכתוב שאותו הוא מבאר ומיישב בפירושו?

ב) בפרט בנדו"ד אשר זה ש"לא נאמר לו לעשותו של נחשת" הוא דבר המוכח מלישנא דקרא "ויאמר ה' אל משה עשה לך שרף גו' " ותו לא, הו"ל לרש"י לפרש בקיצור "אמר משה הקב"ה קוראו נחש וכו' "?

ג) רש"י כותב "(אמר משה) הקב"ה קוראו נחש ו(לכן) אני אעשנו של נחשת, לשון נופל על לשון" — הרי מפורש בקרא [3] שהקב"ה קראו "(עשה לך) שרף" [4]?

ד) מדוע מפרש רש"י תיבות "נחש נחושת" לאחרי שמפרש התיבות "והי' אם נשך הנחש את איש והביט וגו' "

---

1) פרשתנו כא, ט.

2) וכבירושלמי (ר"ה פ"ג ה"ט) וב"ר (פל"א, ח) שהקב"ה אמר למשה "עשה לך שרף ולא פירש" (שיהי' של נחשת).

3) וכמו שהקשה הרמב"ן כאן. ומה ש־ביאר הרע"ב (ועד"ז הוא במשכיל לדוד, ועוד) שהשרף הוא כנגד מה שדיברו במשה ונחש כנגד מה שדיברו בהקב"ה וכו' עיי"ש, הוא ע"ד הרמז והדרוש (שבפרש"י), ולא ע"ד הפשט.

והנה ברמב"ן כאן (שמה שעשהו משה מנחשת אף שהקב"ה אמר שרף, הוא) "כי הלך משה אחר שם העצם אשר לו". ולכאו' הכוונה ברמב"ן היא כבב"ר (שם — "אמר הקב"ה לו למשה עשה לך שרף ולא פירש . . הרי אני עושה של נחשת לשון נופל על הלשון . . מכאן שניתנה תורה בלה"ק"). והיינו ששרף היינו נחש. ובלי הירושלמי (ר"ה שם) "עיקרה לא נחש הוא" (ראה קה"ע שם. ובפי' הרד"ל לב"ר שם) — ששרף הוא שם פרטי במין הכללי של נחש (וראה שפ"ח כאן).

אבל בפרש"י מפורש: "הקב"ה קוראו * נחש". ואינו מוסיף שזהו פירושו וכו' (והטעם כי בפשש"מ אין מסתבר לומר שהקב"ה אמר לעשות שרף, ומשה עשה של נחשת לפי שלשון נופל על לשון (לא של הקב"ה, אלא) של שם העצם וכו').

4) ביותר קשה — כי "הקב"ה קוראו נחש" הוא הוספת רש"י — ולא נמצא ברוש' וב"ר הנ"ל.

---

*) אין לומר שכוונת רש"י היא כהנ"ל, ולכן מדייק "הקב"ה קוראו נחש" (היינו לא שאמר לו כן, אלא שנקרא כן), כי נוסף ע"ז שהגירסא ברש"י המובא ברמב"ן (ועד"ז הוא בדפוס שני של רש"י) היא הקב"ה אמר לי נחש, הול"ל "שמו (הכללי) הוא נחש", (וכיו"ב), ולא "הקב"ה קוראו נחש".

— היפך סדר הכתוב[5]?

ב. והביאור[6] בזה:

לעיל[7] עה"פ „וישלח ה' גו' את הנחשים השרפים", פרש"י: „נחשים השרפים — ששורפים את האדם בארס שיניהם". היינו, שתיבת „השרפים" הוא תואר לנחשים, כלומר, „הנחשים ששורפים". ומכיון שאמירת הקב"ה למשה „עשה לך שרף" הוא בהמשך ל„וישלח ה' גו' הנחשים השרפים", הרי מובן שפי' של שרף כאן הוא (שם התואר) מל' שריפה (ולא מין נחש) ולכן צ"ל שהקב"ה אמר „עשה לך נחש שרף"[8] (נחש — שם העצם — השורף).

ומה שלא מפורש בקרא „עשה לך נחש שרף":

ע"פ פשוטו של מקרא מובן[9], שאין התורה מפרטת כל פרטי הדברים ש־אמר הקב"ה למשה בכל ציווי וציווי; ומצינו כמה פעמים[10] שציווי הקב"ה למשה לא נאמר בתורה אלא באופן כללי[11], ורק אח"כ (כאשר נמסר ה־ציווי ע"י משה לבני ישראל, או בעת קיומו של הציווי) מתבארים פרטי הציווי. [ז. א. מאחר שברור שמשה רבינו לא ציווה ולא עשה כלום על דעת עצמו, מבלי ששמע מפי הגבו־רה[12], הרי בודאי שגם כל פרטי ה־ציווי שנתוספו בתורה (באמירת משה לבנ"י, או בקיומו) נאמרו למשה מפי הגבורה בעת שציווהו ע"ז, אלא שלא נתפרשו שם בתורה[13].

---

5) ברוב הדפוסים אינו ד"ה חדש כ"א חלק מד"ה (הקודמו) „כל הנשוך — . . לכך נאמר כאן וראה אותו ראי' בעלמא ובנשיכת הנחש נאמר והביט והי' אם נשך הנחש את איש והביט וגו' שלא ה' ממהר וכו'".

אבל בדפוס ראשון משמע שהוא ד"ה חדש. וכ"נ, דאל"כ אינו מובן: א) כפל הלשון „ובנשיכת הנחש נאמר והביט* והי' אם נשך הנחש וגו' והביט, ב) מה שמביא אריכות לשון הפסוק (הבא מיד לאח"ז): „והי' אם (נשך הנחש) את איש (והביט) וגו'" — שאי"ז נוגע לענינו של אותו ד"ה. וראה לקמן הערה 16.

6) לכאורה י"ל שכוונת רש"י להנאמר לפני זה: וישלח הו' בעם את הנחשים השרפים גו' התפלל אל הו' ויסר מעלינו את הנחש גו' — אבל הל' „הקב"ה" (ולא — התורה) „קוראו" (ולא — שלח) דוחק. ובפרט שזהו הוספת רש"י כנ"ל.

7) בפסוק וא"ו. ראה ר"מ ושפ"ח שם.

8) כ"פ בתורה תמימה כאן. ומציין גם

---

*) בדפוס שני ובכת"י רש"י ליתא תיבת „והביט", אבל הובא שם כל לשון הפסוק „והי' אם . . וחי', שעפ"ז א"מ ביותר הקושיא הנ' שבפנים ההערה.

לוירא (כ, יג). ולהעיר שבפרש"י שם מתחיל בפי' אונקלוס (שעפ"ז ל' קצר הוא) אלא שמוסיף: ויש ליישב עוד כו'.

9) ראה פרש"י בראשית (ד, טו): זה אחד מן המקראות כו'.

10) ראה רמב"ן קרח טז, ח („ויש אומרים"). וראה תו"א ס"פ בא (ס, ד).

11) יתרה מזו — לפעמים לא נאמר בכלל ציווי הקב"ה למשה כ"א רק אמירת משה לבנ"י. ראה בהנסמן בהערה הקודמת.

ולפרש"י שהוא ע"פ פשש"מ, כלל הנ"ל פשוט הוא עד שאין צריך לפרשו (כברמב"ן שם). ועפ"ז מובן בפשטות מה שאין רש"י מפרש כלום (בפ' קרח שם ו"ז) איך ציוה משה „קחו לכם מחתות קרח וכל עדתו . . ושימו עליהן קטרת גו'" — כמו שהקשו כמה ממפרשי התורה.

12) ראה פרש"י (קרח יו, יג): אין משה אומר כלום מלבו אלא מפי הגבורה.

13) אפילו כאשר נאמר סתם ויאמר משה אל בנ"י (וכיו"ב), וכ"ש כאשר מפורש בתורה שאמר משה בשם ה'.

ומה שהוצרך רש"י לפרש (תשא לב,

ועד"ז בנדו"ד:

בציוויו של הקב"ה למשה, אמר לו לעשות "נחש[14] שרף" — לעומת ה"עונש שנאמר בו "וישלח גו' הנחשים השרפים" — אלא שהתורה לא פרטה אלא "שרף". והטעם: עשיית ה"נחש נחושת" היתה להצלה מהעונש של הנחשים השרפים, ומכיון שכל הפורענות באה ע"ז "ששורפין את האדם" לכן נכתב בתורה רק עיקר האמירה: "עשה לך שרף". ובפרט שי"ל שסומך על הנאמר בסמיכות ולפני זה "הנחשים השרפים".

ג. עפ"ז יבואר ג"כ מה שרש"י מקדים פירושו על התיבות "והי' אם נשך וגו' והביט וגו'", לפירושו על התיבות "נחש נחושת":

עפ"י המבואר לעיל — שאף שלא נכתב בתורה שהקב"ה אמר למשה לעשות נחש, מ"מ מובן שכן אמר לו בציוויו, יש להקשות לאידך גיסא: מנא לי' לרש"י ש"לא נאמר לו לעשות נחושת", הרי אפ"ל שכשם שאמר לו לעשות נחש (אלא שלא נתפרש בתורה), כמו"כ אמר לו לעשותו של נחושת, אלא שהתורה קיצרה ולא פירשה[15]?

ובכדי לבטל סברא זו מקדים רש"י פירושו על התיבות "והי' אם נשך גו' והביט וגו'"[16] — "שלא הי' ממהר

כז) "כה אמר וגו' — והיכן אמר זובח לאלקים יחרם כו'", י"ל: מכיון שבתחלה אמר הקב"ה "ואכלם" (שם, יו"ד) היינו ש"יכלה את כולם, הרי א"א לומר שציוה להרוג את מקצתם שעבדו העגל. ולא מסתבר לומר שציוה לאחרי ש"וינחם".

ובפרש"י שמיני (י, ג) "הוא אשר דיבר וגו' — היכן דיבר ונועדתי שמה וגו'" — כי מהלשון "הוא אשר דבר ה' לאמר" משמע שהוא דבר הידוע גם לאהרן.

14) ומש"כ "הקב"ה קוראו נחש" (ולא "אמר לי" — ראה שוה"ג להערה 3), כי מכיון שמה שעשהו משה מנחשת הוא לפי ש"לשון נופל על לשון" ע"כ אמר "קוראו" שמדגיש לשון הציווי ולא "אמר לי" שה"מכוון אפ"ל גם רק כללות תוכן הציווי.

---

15) להעיר מיפ"ת (ב"ר פל"א, ח).

16) ומה שמעתיק רש"י גם תיבות "והי' אם (נשך הנחש וגו')", (ראה לעיל הערה 5) — אף שלכאו' אינן שייכות לפירושו — כי עי"ז תובן (גם) השאלה "וכי נחש ממית" *.

והביאור: הל' "והי' אם נשך הנחש את איש גו'" משמעותו ש"אם (קרה מקרה כזה ש)נשך הנחש את איש (אז) והביט גו' וחי". וע"ז קשה: "וכי נחש ממית" — האם נחש יוכל להמית בלי רצון הקב"ה

— דבשלמא כשישראל היו במצב של חטא וכו' מובן מה ש"וישלח ה' בעם את הנחשים השרפים"; אבל אחרי ש"ויבא העם גו' ויאמרו חטאנו" — וע"י בקשת מחילה נמחל להם חטאם (ראה פרש"י שם) ולא הי' עוד "וישלח ד' בעם את הנחשים גו'" (גירוי מיוחד (מהקב"ה) בהנחשים) אינו מובן (כנ"ל) "וכי נחש ממית" **.

---

*) דהרי הקושיא "וכי נחש ממית" אינה בנוגע ל"נחש הנחשת" (מיתת הנשוכים מבנ"י ע"י העדר ההבטה בנחש הנחשת, כי אין שייך לומר ע"ז "נחש ממית". שהרי לא הנחש המית, כ"א העדר ההבטה) אלא על (מיתת בנ"י ע"י נשיכת) הנחשים השרפים. ועפ"ז מובן שהגירסא הנכונה בפרש"י היא (לא "וכי נחש ממית או מחי'" כ"א) "וכי נחש ממית או נחש מחי'" (כבמשנה ר"ה (כח, א). וכ"ה בדפוס ראשון של רש"י, ובכת"י רש"י) — כי הנחש שהמית אינו אותו הנחש שהחי'.

**) ולכן לעיל בפסוק וא"ו דכתיב "וי' שלח ה' בעם גו' וינשכו גו' וימת גו'" אינו מקשה "וכי נחש ממית" — כי הדיוק שם הוא רק למה הענין אותם ה' ע"ז ששלח

נשוך הנחש להתרפאות אא"כ מביט בו בכוונה, ואמרו רבותינו וכי נחש ממית או נחש [17] מחי' אלא בזמן שהיו ישראל מסתכלין כלפי מעלה ומשעבדין את לבם לאביהם שבשמים היו מתרפאין ואם לאו היו נמוקים". דבזה מוסבר שאין פעולתו של "נחש נחושת" לרפאות את הנשוך [כי אז הי' מקום לומר שכשם שיש איזה טעם לעשותו בציור "נחש" כמו"כ יש טעם לעשותו "נחושת"] אלא לעורר את בנ"י שיסתכלו כלפי מעלה [18] וישעבדו את לבם לשמים, בכדי שהקב"ה ירפאם, ולפעולה זו של ה"נחש" הרי אין נפק"מ מאיזה חומר יעשוהו, ולכן אין שום סברא לומר שהקב"ה אמר לו לעשותו נחושת (אלא שבתורה לא בא במפורש).

משא"כ עשייתו בדמות נחש הרי התועלת בזה מובנת בפשטות: כאשר רואה הנשוך את הדבר שהזיקו, זה גופא מעורר אותו ביותר לחזור בתשובה על חטאו [19]. ובפרט בנדו"ד, שהעונש ע"י הנחש דוקא — שייך להחטא עצמו, וכמו שפרש"י (בפסוק ו): "יבוא נחש שלקה על הוצאת דבה ויפרע ממוציאי דבה, יבוא נחש שכל המינין וכו' ויפרע מכפויי טובה וכו'". ומובן שפיר שע"י ההבטה על ה"נחש" נתעוררו ביותר להסתכל כלפי מעלה לשעבד הלב לאביהם שבשמים. ולכן הסברא נותנת, כנ"ל, שבציווי הקב"ה למשה על עשיית "השרף" נאמר ג"כ (שמו) "נחש" (ולא רק תוארו),

ולאחר שמבואר כ"ז מפרש"י הנ"ל,

ועי"ז בא התירוץ: "אלא בזמן שהיו ישראל מסתכלין כלפי מעלה וכו' היו מתרפאים (— ולכן מובן שלא ה"נחש מחי'") ואם לאו היו נמוקים" — הייגו שנשיכת הנחש המיתה רק בהעדר הסתכלות כלפי מעלה וכו'. ולכן אף שבקשו מחילה ונמחל להם חטאם קרה ש"נשך הנחש את איש" כי נוסף על בקשת מחילה בעון זה בפרט, צריך להיות גם הסתכלות כלפי מעלה ומשעבדים את לבם לאביהם שבשמים.

ומה שרש"י כותב ע"ז "ואמרו רבותינו", כי א) בפשש"מ אינו קשה כ"כ "וכי נחש ממית", שהרי זהו טבע הנחש כמ"ש (בראשית ג, טו) "ואיבה אשית ג'*** ואתה תשופנו עקב" — "ואף משם תמיתנו" (פרש"י שם). משא"כ ע"פ "רבותינו" שאין חי' שולטת באדם עד שנדמה לו כבהמה (שבת קנא, ב, וש"נ). [ובפרט שבפשש"מ משמת אהרן נסתלקו ענני הכבוד (פרש"י פרשתנו כא, א) שהיו הורגים הנחשים (פרש"י בהעלותך י, לד). ואינו מפורש ע"ע שחזרו הענגים****. משא"כ ע"פ "רבותינו" שמפורש שחזרו בזכותו של משה (תענית ט, א. וראה גו"א (מסעי לג, מ) שחזרו לאחר "עשו רושם שבא הכנעני להלחם וכו'"). ב) ע"ד הפשט אינו קשה "וכי נחש מחי'" — כי מצינו בכ"מ שהקב"ה שלח הרפואה וכו' ע"י איזה דבר. "ואין לשאול בזה טעם כי הוא מפעולות הנסים" (גו"א בפרש"י כאן. וראה ראב"ע כאן).

ומה שרש"י מביא דרשא זו כאן, הוא לבאר שמ"ש "אא"כ מביט בו בכוונה" פירושו (לא הבטה על ה"נחש נחשת" בכוונה, אלא) הסתכלות כלפי מעלה וכו'.

את הנחשים, ולא ע"י חי' רעה או עונש אחר וכו'. וע"ז מפרש (שם) שייכות הנחשים לחטאם "יבא נחש וכו'".

***) משא"כ שאר חיות וכו' — ראה נח (ט, ב). ולהעיר ג"כ מפרש"י בראשית א, כו (ד"ה וירדו). ד, טו (ד"ה וישם). נח (ט, ה).

****) אבל ראה לקו"ש חי"ח ע' 256 ואילך.

---

17) ראה הערה הא' להערה הקודמת, שלפנ"ד כ"ה הגירסא הנכונה.

18) שלכן הי' הציווי "ושים אותו על נס" (ראה פרש"י).

19) גו"א שם.

חוזר רש"י לפרש על התיבות נחש נחושת "לא נאמר לו לעשותו של נחושת" — מכיון שאין בזה שום נפק"מ לפעולתו של ה"נחש".

מכיון שכן, מתעוררת השאלה: למה עשה משה את הנחש מנחושת — ועוד שהתורה מפרטת שמשה עשהו מנחושת דוקא? ולזה ממשיך רש"י: "אלא אמר משה הקב"ה קוראו נחש וכו' לשון נופל על לשון". וזהו גופא גם הטעם לזה שהתורה מודיעה ש־עשה משה את הנחש מנחושת — להשמיענו הלימוד ד"לשון נופל על לשון" — הלכה למעשה[20]. ומזה ידענו ג"כ אשר שמא מילתי' הוא[21] — גם בנוגע לפועל.

ד. מהענינים ד"יגה של תורה" המרומזים בפרש"י זה:

מכיון שזה שמשה עשה את הנחש של נחושת — נאמר בתורה, הא גופא הוכחה (בפנימיות הענינים) שגם פרט זה יש לו שייכות לכללות ענין ה־רפואה שבא ע"י ה"נחש".

ויובן זה בהקדים ביאור ענין רפואת בנ"י ע"י ה"נחש":

אלו שנושכו ע"י הנחשים — שממי־תים בנשיכתם, מכיון שבלי "והביט וגו' וחי" היו מתים, הרי מובן שמצד עצם נשיכת הנחשים היו בבחי' מתים[22] [נוסף לזה: בחי' "נחש" עצמו מורה על ענין המיתה, שהרי מצד חטא עה"ד שע"י הנחש נגזרה מיתה בעולם — ועד שאפילו אלה הד' שלא הי' בהם חטא — בעטיו של נחש מתו[23]] ולכן הוצרך להיות "והביט גו' וחי" — המשכת חיות לאדם זה.

ומזה מובן, שמי שנשכו הנחש "(והביט אל נחש הנחושת) וחי" נת־קיים בו מעין תחיית המתים, שהרי מצ"ע היו מתים.

והנה ידוע[24] שהכח "להחיות את המת א"א להיות נמשך מבחי' מקור החיים"[25], כי "לאחר שכבר נסתלק החיות א"א שיהי' חוזר ונמשך ממדרי' זו עצמה להחיות את המת כ"א מבחי' רחמים רבים דעצמות אוא"ס שלמעלה מבחי' מקור החיים"[26], "דשם מות וחיים שוים ומשו"ז יכול גם המת לחיות"[27].

וזהו מה שרפואת בנ"י היתה ע"י־ן ש"והביט אל נחש הנחשת וחי", כי מכיון שנמשך מבחי' עצמות אוא"ס ב"ה ד"שם מות וחיים שוים", נעשה אתהפכא מהקצה אל הקצה, שגם ה־"נחש", שענינו מיתה, נתהפך[28] שיע־שה בו המקום חיים[29].

---

20) משא"כ בפרש"י בראשית ב, כג ג, טו.

21) ראה בירוש' שם דמסיים "מיכן הי' ר"מ דורש שמות".

22) ראה בראשית ג, טו דמשוה אתה תשופנו עקב — להוא ישופך ראש.

23) שבת נה, ב.

24) ד"ה ב"ח עת"ר. ד"ה יחיינו מיומיים תש"א פ"א. ועוד.

25) ד"ה יחיינו שם.

26) ד"ה ב"ח שם.

27) וצע"ק מהמבואר בלקו"ת (פרשתנו ד"ה ויעש משה נחש נחשת) שמה שהנחש מחי' הוא ע"ז "שלא יחשוב שהנחש נפרד א"כ הוא רע ממש וכו' אבל כשיחשוב את הנחש בהגבהתו למעלה בשרשו שאינו נפרד כו' א"כ אין רע יורד מלמע'" (סב, ב). ועיין שם (סא, ד) "להפוך מרירו למיתקא . . הדינין נתקין בשרשן".

28) ראה יל"ש (חקת עה"ם): ימחה שמם

והמשכה זו דעצמות אוא"ס ב"ה להפך את ה"נחש" (בחי' מיתה) ל"חיים" — "(וכי) נחש מחי' " — הוא ע"י הקדמת עבודת (ותשובת) בנ"י בדוגמתה של פעולת ההמשכה: "(אלא) שישראל מסתכלין כלפי מעלה ומשעבדין את לבם לאביהם שבשמים". שיעבוד, היינו הלב כולו גם היצה"ר, בחי' "נחש" שבו[29] (שתמורת זה שהוא מנגד לקדושה הרי הוא מהפכו להיות משועבד) לאלקות[30], ונעשה ע"ז חיות בקדושה ("הנחש מחי' ") — עבודה זו פועלת בחי' אתהפכא סט"א בעולם, עד שהחשך עצמו יאיר[31] — שגם ה"נחש" עצמו, שעניגו מות, ייהפך להיות נמשכת ע"י בחי' החיים[32].

ה. עפ"ז מובנת השייכות ד"נחושת" לה"נחש" שע"י נמשך החיות לבנ"י, כי גם נחושת מורה על בחי' המת־לבשת בקליפות[33]; וזה גופא הטעם שנחושת הוא מל' נחש (ענין הרע) — "לשון נופל על לשון", שהרי שמו של דבר מורה על חיותו של הדבר ההוא[34]. ולכן בהתהפך בחי' "נחש" שבעולם לקדושה (ע"י עבודת האדם), נעשה גם אתהפכא בבחי' "הנחושת".

ו. עפ"ז יש לבאר הטעם מה שב־תורה לא נתפרש הציווי בלשון "עשה לך נחש" אע"פ ש"הקב"ה קוראו נחש".

נתבאר[35] בפי' מרז"ל[36] "שאלו ל־תורה חוטא מה עונשו, א"ל יביא אשם ויתכפר לו. שאלו להקב"ה . . א"ל יעשה תשובה ויתכפר לו" — דלכ־אורה: הרי גם ע"פ מענה התורה "יביא אשם כו' " צ"ל יעשה תשובה (שאז דוקא מכפר הקרבן). והביאור בזה: ע"פ המענה דתורה, מועלת התשובה שהזדונות נעשים "כשגגות ולא שנתכפר לגמרי"[37] ולכן צ"ל "יביא אשם" (ולאחרי שנעשו כשגגות "מהני הקרבן, שע"י הקרבן מתכפר השוגג"[38]), וזהו החידוש במענה הקב"ה

של אפיקורסין שהן אומרים אין תחה"מ הרי צורת נחש ממית עשה בו המקום חיים תחיית המתים כו'.

29) ראה זח"א (לה, ב) והנחש כו' דא יצר הרע.

30) להעיר משו"ע (או"ח סכ"ה ס"ה. ועד"ז בשו"ע אדה"ז שם סי"א) בכוונת הנחת תפלין: "וישעבד להקב"ה (הנשמה שהיא במח וגם) הלב שהוא עיקר התאוות והמחשבות".

31) להעיר מהמשך ר"ה תרצ"ה פל"ד שהכח להפוך את החשך לאור הוא רק מצד העצמות, כי האור והחשך כמו שהוא נושאם בעצמו — מה שביכלתו להאיר וביכלתו שלא להאיר — אינם ב' ענינים כ"א ענין אחד, מה שהוא יתי' כל יכול. וראה לקו"ת תצא (לט, ג ואילך), שכדי להיות "ויהפוך גו' את הקללה לברכה" הוא מבחי' "שם הוי' שבמאציל".

ועד"ז הוא בעבודת האדם, דאתהפכא חשו־כא לנהורא הוא ע"י "הזות עצם הנפש" (המשך תרצ"ה שם בסופו. וראה לקו"ת שם לט, רע"ד. אוה"ת תצא ריש ע' תתקצד).

32) ראה גם אוה"ח כאן (רמז הו' בה־בטח הנחש) "להראותם כח התשובה . . כי לא לבד מחילת החטא אלא אורבה יעמוד לו זכות".

---

33) ביאוה"ז (להצ"צ) פקודי ע' שכ. ובאוה"ת תרומה ע' א'תיג — שנחשת היא (לא בחינה בקדושה המתלבשת בקליפות, כ"א) בחינה בקליפות עצמן (ושם, שבחינת נחשת שבקליפות היא למטה מהבחינות זהב וכסף דקליפה). וראה לקו"ש ח"ו ע' 158 ואילך ובהערות שם.

34) או"ת להה"מ ס"פ בראשית (ד, ב ואילך). שעהיוה"א פ"א. וראה גם גו"א כאן.

35) לקו"ש ח"ד ע' 1152 בהערה, ע"פ אוה"ת יו"כ ס"ע א'תקנז ואילך.

36) יל"ש לתהלים כה (רמז תשב).

37) לשון הצ"צ באוה"ת שם.

"יעשה תשובה ויתכפר לו", שהתשובה מכפרת גם על הזדונות, ועד שנעשים כזכיות.

והטעם לזה: מצד התורה, ישנם מדידה ושיעור, ולכן אין בכח התשובה לכפר (לגמרי) על הזדונות. משא"כ מצד הקב"ה שהוא למעלה מכל מדידה והגבלה — כי "מי יאמר לו מה תעשה" [38], "ורבו פשעיך מה תעשה לו" [39] — ולכן (ע"י התשובה) גם הזדונות יהפכו לזכיות.

ועד"ז בנדו"ד:

הציווי "(עשה לך) נחש" שעי"ז "והביט וגו' וחי", אינו מפורש בתורה, לרמז כי מצד כח התורה אין הזדונות (בחי' "נחש" ומיתה) נעשים ונהפכים לזכיות (חיים); אבל "הקב"ה קוראו (לזה שכשמביטים עליו וחי) נחש" — הכח שגם הנחש ייהפך לענין של חיים [היינו, שגם בחי' גקה"ט יהפכו לטוב], גמשך מבחי' הקב"ה — נותן התורה, שלמעלה מהתורה [40].

(משיחות ש"פ חו"ב (י"ב תמוז), מטו"מ תשכ"ט)

---

38) קהלת ח, ד.

39) איוב לה, ו.

40) ע"פ כהנ"ל תובן השייכות בין ה"ענין ד"נחש הנחשת" לפרשת חקת — פרה אדומה. כי החידוש שבפרה אדומה — "מי יתן טהור מטמא" (מדרש רבה ריש פרשתנו) — הוא כמבואר בלקו"ת פרשתנו * (נט, סע"ד) מה ש"הטמא נהפך לטהור", ה"ענין ד"אתהפכא" שלמעלה מענין ה"בירור". והכח לזה הוא מבחי' "יחידו של עולם" (ראה מדרש שם) שלמעלה מהתורה, כמבואר בלקו"ת שם (ס, א).

*) בד"ה ויעש משה נחש הנחשת ב־לקו"ת שם (סב, א) מציין: "ועמ"ש סד"ה זאת חקת התורה בענין מי יתן טהור מטמא".